

AVGUŠTIN MALLE

VPRAŠANJA SODELOVANJA RAZISKOVALCEV ZUNAJ MEJA
REPUBLIKE SLOVENIJE Z RAZISKOVALCI IN RAZISKOVALNIMI
INŠTITUTI V SLOVENIJI

Znova in znova so raziskovalci etničnih vprašanj, ki delujejo zunaj meja Republike Slovenije, soočeni s problemi, ki so deloma specifično "manjšinski", deloma pa posledica njihove šibke povezanosti z raziskovalci, predvsem pa z raziskovalnimi ustanovami v Republiki Sloveniji ter njeno raziskovalno administracijo. Zaznamo lahko celo določeno izolacijo, ki jo raziskovalci zunaj meja Slovenije presegajo le z velikimi napori. Čeprav so zavezani v prvi vrsti svoji stroki, morajo slediti še raziskavam na številnih drugih področjih. Soočeni so s pričakovanji, ki jih le težko izpolnjujejo. Imeli naj bi namreč pregled nad vsem, kar se piše na primer o koroških Slovencih. Taka in podobna pričakovanja imajo predvsem uporabniki, diplomanti in disertanti. Torej naj bi bili raziskovalci predvsem pri kontaktih z drugimi raziskovalci tisti, ki naj bi vedeli, kaj vse se na področju etničnih študij, čezmejnega sodelovanja in med konkretno manjšino dogaja. Nihče ne pomisli, da so raziskovalni inštituti Slovencev zunaj meja Slovenije kadrovsko močno podhranjeni. Ne moremo pa govoriti o tem oziroma trditi tega, da Republika Slovenija ne bi kazala zanimanja in ne bi imela posluha za tovrstne dejavnosti. V zvezi s tem so bile na Koroškem večje težave med organizirano manjšino samo. Nekateri so namreč menili, da je raziskovalna dejavnost popolnoma odveč in da "požira" itak le pičla sredstva. Situacija pa se je obrnila na boljše. Predstavniki Slovenije in njene raziskovalne institucije se ne omejujejo na leporečje. Težave so sistemske in prisotne tako pri inštitutih zunaj meja Republike Slovenije kot v Sloveniji sami, kjer so se celo zaostrole. Seveda je v pristojnosti Republike Slovenije, kako ureja sodelovanje in odnose s Slovenci zunaj svojih meja. Nikakor ne bi negativno ocenjevali uspešnega administrativnega dela Urada predsednika Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Vendar raziskovalci potrebujejo tudi stalen kontakt z administracijo, ki v Sloveniji oblikuje in vodi zanstveno dejavnost. S strokovnimi kolegi je tak kontakt nekaj povsem običajnega, naravnega in potrebnega. Sodelovanje na administrativni ravni pa nikoli ni bilo sistemsko urejeno. Če raziskovalci zunaj meja Republike Slovenije tematizirajo vprašanje, so v naslednjem trenutku že soočeni z vprašanji, kot so, "kaj hočete, koliko denarja pričakujete?" Le redko sledijo vprašanjem o raziskovalnih načrtih, tekočih raziskavah, rezultatih znanstvenega dela, kaj šele o tem, kaj bi lahko prispevali v zakladnico raziskovalne dejavnosti Republike Slovenije ali kako bi utegnili uskladiti svoje delo z raziskovalnim delom v Sloveniji. Iz tega lahko sklepamo, da so kontakti med raziskovalci

in administracijo slabi oziroma jih sploh ni. Na samem raziskovalnem področju so raziskovalci pomanjkanje medsebojne povezanosti spoznali in v preteklih letih organizirali nekaj raziskovalnih delavnic. Srečanja v njihovem okviru bi morali poglobiti, določiti vsakokratna tematska težišča in jih odpreti ter nanje povabiti vse, ki raziskujejo etnična vprašanja oziroma slovensko nacionalno vprašanje. Srečanja bi morala postati meddisciplinarna. Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani je kot specializiran inštitut predestiniran, strokovno pristojen ter usposobljen, da s tem v zvezi prevzame vodilno vlogo. Ne bo je pa zmožni brez reorganizacije ali boljše organiziranosti knjižnice in dokumentacije. Na Inštitutu za narodnostna vprašanja bi se morale stekati vse informacije, ki so relevantne za etnične študije, oziroma vse tiste, ki se ukvarjajo s Slovenci zunaj meja Republike Slovenije.

Spregovoriti pa bi morali tudi o administrativnih ukrepih oziroma o tem, kako naj bi v prihodnje organizirali sodelovanje med raziskovalci in znanstvenimi inštitucijami. Če prav ocenjujemo situacijo, bo treba z ustanovami, ki v RS urejajo področje znanosti, razčistiti predvsem mesto in vlogo raziskovalcev zunaj meja Slovenije. Na tem področju kljub predlogom, ki smo jih ponovno dali v pretres, dejansko močno zamujamo. Za nemoteno raziskovalno delo ima temeljni pomen postavitev nekaterih principov oziroma izhodišč.

Zanimivi so predvsem vsebina sodelovanja in aktualni ter načrtovani raziskovalni projekti, kjer pa se ne moremo omejevati na posamezne stroke. Ne moremo razmišljati tako, kot da ne bi bilo nekega temeljnega povezovanja in sodelovanja. To poteka na individualni ravni, ni pa nekaj trajnega in načrtnega. Izjema je seveda Slovenski znanstveni inštitut na Dunaju, ki pa ima posebne naloge in jih tudi uspešno razvija in uresničuje. V slovenski javnosti so koroški Slovenci zaznavni kot skupina, ki ne najde skupnih izhodišč, je razcepljena na številne skupine in skupinice in ne najde potrebnega "nacionalnega konsenza". Ta podoba nikakor ne odgovarja dejanskemu stanju, niti ne na političnem področju. Kulturne organizacije in kulturna društva dosegajo zavidljivo stopnjo povezovanja in sodelovanja. Ugotoviti je treba, da je delovanje celovških inštitutov (Slovenskega znanstvenega inštituta in Slovenskega narodopisnega inštituta "Urban Jarnik") dogovorjeno tako glede vsebin kot organizacijskih oblik dela. Kjer je mogoče, se inštituta dopolnjujeta (posveti, publikacije itd.).

Povezovanje s slovenskimi raziskovalnimi ustanovami, predvsem pa s posameznimi raziskovalci, obstaja že desetletja. S strani Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu je tako sodelovanje z Inštitutom za narodnostna vprašanja formalizirano tudi s posebno pogodbo. Inštituta sta pripravila projekt MINDOC, ki sta ga vložila v okviru čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Avstrijo, da tako pridobita sredstva Evropske unije. Slovenski znanstveni inštitut je vodil potrebne priprave in smiselnost celotnega projekta preverjal v obliki večmesečnega

pilotnega raziskovanja oziroma konkretnega dokumentacijskega dela. Predvsem hočemo s projektom spodbuditi posodobitev obstoječe in redne dokumentacije obeh inštitutov. Po intranetnem pristopu naj bi postala dostopna članom in raziskovalcem. Pri tem ostajajo odprta nekatera pravna vprašanja – predvsem glede avtorstva. Intenzivno sodelovanje pa obstaja še glede udeležbe sodelavcev pri raznih posvetih. Neformalizirano sodelovanje obstaja še z Inštitutom za novejšo zgodovino, s Filozofsko fakulteto, Fakulteto za družbene vede in Slovensko akademijo znanosti in umetnosti. Ne moremo torej govoriti o možnostih sodelovanja, ker to redno poteka tako med inštitucijami in raziskovalci, tisto, kar potrebujemo, je nek sistematični prikaz vsebinskega (projektne) sodelovanja; pogosto se namreč oblik in gostote sodelovanja niti ne zavedamo.

Možnosti poglobljenega sodelovanja vidimo predvsem na individualni ravni, v povezovanju raziskovalcev in registraciji raziskovalcev iz vrst Slovencev zunaj meja Slovenije ter sistematičnem spremljanju njihovih raziskovalnih težišč. Raziskovalni ustanovi na Koroškem nimata potrebnega upravnega aparata, da bi se v naslednjem obdobju omenjeno sodelovanje institucionalno še bolj razvilo. Lahko pa, v kolikor je to zaželeno in sploh potrebno, prispevata k povezovanju svojih članov z raziskovalci v Sloveniji. Take, deloma zelo intenzivne in delovne povezave, obstajajo. Kot primer naj navedemo le zgodovinopisje in navedemo univ. doc. dr. Feliksa Bistra, univ. asis. dr. Tino Bahovec, dr. Teodorja Domeja, univ. prof. dr. Walterja Lukana, prof. Štefana Pinterja in asis. prof. dr. Valentina Simo, od katerih je večina tudi članov Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu in prek njega in tudi individualno sodelujejo z raziskovalci in raziskovalnimi ustanovami v RS. Isto velja za sociologe in politologe ter pedagoge. Med raziskovalci teče stalen dialog, predvsem po medsebojni recepciji znanstvenih del. Morda bi bilo smiselno, da bi bili o slovensko-avstrijskem znanstvenem sodelovanju obveščeni tudi tedaj, če pri konkretnem projektu ne sodeluje kateri od raziskovalcev iz vrst Slovencev zunaj meja Slovenije.

Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu in Slovenski narodopisni inštitut "Urban Jarnik" sta na probleme, o katerih teče razprava, zadnjič opozorila ob 80-letnici Inštituta za narodnostna vprašanja, pa tudi že prej, in sicer na tako imenovanih vseslovenskih srečanjih, na problematiko šolstva prav ob zadnjem.¹ Seveda se pojavljajo aktualna vprašanja, na primer o položaju slovenskega jezika, na katera bi morali najti ustrezne odgovore, kar je mogoče le v tesni povezavi z raziskovalci v Sloveniji in Avstriji.² Nenazadnje ponovno opozarjamo na "etnične delavnice",

1 Problemi so naštetni v obliki točk in tez v: Malle, Avguštin (2006) "Slovenski znanstveni inštitut (SZI) v Celovcu." *Razprave in gradivo* 50-51: 60-67.

2 Npr.: Stališče glede vladnega projekta "Zgodnje jezikovno pospeševanje", ki upošteva le nemščino, preko mere pa obremenjuje delo vzgojiteljic in vzgojiteljev v otroških vrtcih, ne da bi nosilci dobili za dodatno delo kakršnokoli odškodnino. O potrebnem dodatnem izobraževanju vzgojiteljev in vzgojiteljic v obsegu 150

ki so po nekajletni prekinitvi spet zaživele in so nek zametek medsebojnega obveščanja o vsebinah raziskovalne dejavnosti udeleženih inštitutov.

Razmišljanja je treba dopolniti z ugotovitvijo, ki dokumentira potrebo po avtonomnem raziskovalnem delu in upravičuje tudi trošenje sredstev, ki jih Republika Slovenija namenja za tovrstno dejavnost s "programskim financiranjem". V Avstriji bo težko zaslediti monografijo, habilitacijo, disertacijo ali diplomsko delo, ki bi prezrlo objave "slovenske strani", če je tak izraz na znanstveno-raziskovalnem področju sploh smiseln. Dejstvo je, da avstrijski (nemški) avtorji citirajo dela, ki so izšla v serijah "Disertacije in razprave" (SZI-Založba Drava), *Studia slovenica* (Carinthia) (Mohorjeva založba), "Zgodovina brez meja" (Mohorjeva založba, Dom prosvete v Tinjah, Oddelek za vzhodno in južnovzhodno zgodovino Inštituta za zgodovino Univerze v Celovcu) in v zadnjem času še publikacije, ki izhajajo v seriji "dravaDiskurs" (Založba Drava). Tako bo tudi s serijo Slovenskega narodopisnega inštituta "Urban Jarnik".

"Etnične študije" so precej širok pojem. O "etničnosti" govorijo tudi študije, ki jih sem na prvi pogled ne bi uvrščali. Že bežen pregled obstoječe literature narekuje, da večjo pozornost namenjamo meddisciplinarnim raziskavam. Ne moremo na primer ponuditi pregleda literature, ki je nastala zadnja leta v Avstriji in govori o gospodarskem sodelovanju med obema državama. V teh delih pogosto zasledimo "ekskurze" o koroški manjšinski problematiki.

Že v prispevku v *Razpravah in gradivu* smo zapisali, da je eno med težišči raziskovalnega dela problematika jezika, vzgoje in izobraževanja. Drugo tako težišče so gotovo manjšinski mediji, torej dvoje področij, ki sta eminentno povezani z jezikom in identiteto. Določeno zanimanje za to raziskovalno področje je bilo že vselej prisotno, če pomislimo na univerzitetne naloge (disertacije, magistrska in diplomska dela) Buchacherja, Stockerja, Cornelije Kogoj in Brigitte Busch. Nedvomno so koroški Slovenci sledili razvojnim tendencam na področju sociolingvistike in analize medijskih tekstov. Tudi v tem smislu so se lahko opirali na pomoč strokovnjakov iz Slovenije in v okviru Koroških kulturnih dnevov tudi javno predstavljali svoje raziskovalne rezultate. Lahko bi celo trdili, da so bili Slovenci v tem pred Avstrijci. Skupina okoli Ericha Prunča je na primer predstavila analizo medijskih tekstov že veliko pred tovrstnimi raziskavami avstrijskih avtorjev. Nedvomno pa so naloge s tega področja v zadnjih letih veliko večjo pozornost namenjale vprašanjem identitete oziroma diskurzivnega konstrukta nacionalnih identitet.³ Na eni strani je to posledica večje (svobodne ali izsiljene) mobilnosti

delovnih ur (spet le za nemščino) nihče ne razmišlja. Vzdrževalci vrtcev bi morali v tem času poskrbeti za nadomestila v vrtcih.

3 (izbor!) Stolba, Petra (1994) *Staatliche österreichische Medienpolitik und ihr Beitrag zur Integration von Minderheiten. Die Rolle der Massenmedien in Zusammenhang mit Problemen der kulturellen Integration*

ljudi, po drugi strani pa tudi modernizacije avtohtonih manjšin. V tej zvezi velja opozoriti na dela, ki so nastala na innsbruški univerzi. Čeprav se geografsko orientirajo pretežno na Južno Tirolsko, so v svoji teoretični zasnovi in metodološkem pristopu zanimiva tudi za druge manjšine. Politolog Guenther Pallaver se pri tem ni omejil le na tiskane medije, temveč je zajel celoten spekter sodobne komunikologije. S Pallaverjem je Slovenski znanstveni inštitut sodeloval v okviru specialnega posveta. V to področje pa nekako spada še diplomsko delo Karin Efinger.⁴ Z zanimanjem sem sledil nalogam s tega področja, ki so v preteklih letih nastale na Fakulteti za družbene vede (pri dr. Karmen Erjavčevi in dr. Maruši Pušnik) in ki veliko pozornost namenjajo avstrijski Koroški in Slovencem v tržaški in goriški ter videmski pokrajini.⁵

Na področju jezika, vzgoje in izobraževanja lahko govorimo o slabem pokritju, kar zadeva problematiko izobraževanja dvojezičnih učiteljev in drugega pedagoškega kadra ter njihovega nadaljnega ter dopolnilnega izobraževanja. Dejstvo

und kulturellen Vielfalt. Diplomsko delo. Dunaj; Janjič, Mirjana (1999) *Interkulturelle Kommunikation und Minderheiten*. Diplomsko delo. Gradec; Weiss, Katja (1999) *Programauftrag: Interkultureller Rundfunk. Bedarf und Bereitschaft bezüglich interkulturellen Hörfunks in Österreich sowie eine Untersuchung des Pilotprojektes SFBU "Radio Multikulti" in Berlin*. Diplomsko delo. Dunaj; Meisenberger, Ingeborg (2001) *Die Präsenz der Kärntner Slowenen in der Geschichte und ihre kulturellen Codes*. Diplomsko delo. Gradec; Schaffer, Andrea (2001) *Jugend – Kultur – Identität*. Diplomsko delo. Dunaj; Brantner, Cornelia (2002) *"Neue" ethnische Minderheiten und Medien in Österreich unter besonderer Berücksichtigung ihrer Repräsentanz in Freien Radios*. Diplomsko delo, Dunaj; Baumgartner, Nadja (2003) *Wenn der "Dialog" zum Druckmittel wird*. Diplomsko delo. Dunaj; Busch, Brigitte (2003) *Sprachen im Disput. Eine Sprachenpolitische Studie zu Medien in multilingualen Gesellschaften* (Serija dravaDiskurs). Habilitacijsko delo. Celovec/Klagenfurt; Jusić, Tarik (2003) *Media, Power and collective identities*. Diplomsko delo, ki se nanaša bolj na Bosno. Dunaj; Stolz, Simone (2003) *Die Berichterstattung österreichischer Tageszeitungen über die Kärntner Slowenen*. Diplomsko delo. Innsbruck; Wille, Simone (2003) *Integration ethnischer Minderheiten im Lokaljournalismus?* Diplomsko delo. Dunaj; Nagele, Sandra (2004) *Minderheiten und ihre Präsenz in den Medien*. Diplomsko delo. Innsbruck; Roblek, Roman (2004) *Eine soziokulturelle Betrachtung der slowenischen und zweisprachigen Medien in Kärnten*. Diplomsko delo. Celovec/Klagenfurt; Wögerer, Johanna (2004) *Transkulturelle Zeitschriften in Österreich: Printmedien im Diskurs um Migration, Integration und die multikulturelle Gesellschaft. Bestandsaufnahme und ExpertInnenbefragung*. Diplomsko delo. Dunaj; Malle, Tanja (2005) *Ausgewählte Beispiele slowenischer Emigrantepublizistik in Kärnten und Osttirol*. Diplomsko delo. Dunaj; Berger, Sieglinde (2006) *Die Slowenen in Kärnten*. Diplomsko delo. Innsbruck; Vogel, Beatrice (2006) *Die Bedeutung der Mediennutzung bei der Konstruktion kultureller Identität ethnischer Minderheiten*. Diplomsko delo. Dunaj.

4 Efinger, Karin (1999) *Die Darstellung ethnischer Minderheiten in österreichischen Schulbüchern der Grundstufe*. Diplomsko delo. Dunaj. – (Nacionalka – Österreichische Nationalbibliothek – je napovedala, da od leta 2008 v svojo nacionalno bibliografijo ne bo več vključevala diplomskih nalog, ki nastajajo na avstrijskih visokih šolah in univerzah; registrirala bo le še disertacije in habilitacije. Kdo bo prevzel pregled diplomskih nalog, ni znano. Tudi ta korak, ki ga utemeljuje z racionalizacijo, indirektno zmanjšuje pomen diplomskih del, predvsem pa njihovo dostopnost za raziskovalno družbo.)

5 Npr. Mrše, Alenka (2007) *Reprezentacija Avstrije in Avstrijcev v izbranih slovenskih medijih*. Diplomska naloga. Ljubljana; Štrekelj, Jasmina (2006) *Zgodovinski spomin in slovenski tisk v Italiji: Primer Zaščitnega zakona in Primorskega dnevnika*. Diplomska naloga. Ljubljana; Rutar, Teja (2006) *Možnosti povezovanja Slovencev Nadiških dolin s Slovenijo*. Diplomska naloga. Ljubljana.

lahko pripisujemo sistemu, saj na prejšnjih pedagoških akademijah v Avstriji neke prepoznavne posebne raziskovalne dejavnosti ni bilo. Kako se bo razvila sedaj delujoča pedagoška fakulteta, je težko oceniti. Kako zelo je osnovnošolski sistem odvisen od družbenopolitičnega dogajanja, dokazujejo diplomske in magistrske naloge, disertacije in habilitacije, ki so bile v zadnjih letih sprejete na avstrijskih visokih šolah in univerzah,⁶ nekatere pa tudi na slovenskih.⁷ Za obdobje pred letom 1988 nudi pregled publikacija Inštituta za narodnostna vprašanja.⁸ Podlago

6 (izbor!) Effinger, Karin (1999) *Die Darstellung ethnischer Minderheiten in österreichischen Schulbüchern der Grundstufe*. Diplomsko delo. Dunaj; Kafeder, Beate (1999) *Die zweisprachige Volksschule in Kärnten: Teamteaching aus der Sicht von ZweitlehrerInnen*. Diplomsko delo. Celovec/Klagenfurt; Warschner, Manuela Claire (1999) *Mehrsprachigkeit in Schule und Unterricht*. Diplomsko delo. Dunaj; Gröchingner, Josef (2000) *Minderheitenschutz in Kärnten und das Problem des Kindergartenwesens*. Diplomsko delo. Innsbruck; Lugmayr, Elke Johanna (2000) *Kroatische Volksgruppenorganisationen im Diskurs um das Minderheitenschulwesen im Burgenland seit 1945 mit besonderer Berücksichtigung des Minderheitenschulgesetzes von 1994*. Diplomsko delo. Salzburg; Müller, Manuela (2000) *Der Sprachwechsel in Kärnten*. Diplomsko delo. Dunaj; Gutownig, Michael (2001) *Zeit für Mehrsprachigkeit. Gründe für die Anmeldung bzw. Nichtanmeldung von Kindern zum bilingualen Unterricht in slowenischer und deutscher Sprache. Eine Abhandlung aus der Sicht von Eltern, Lehrern und der Schulaufsicht*. Doktorska disertacija. Celovec/Klagenfurt; Prenner, Liane (2001) *Sozialhistorische Betrachtung der Entwicklung des zweisprachigen, deutsch-kroatischen Kindergartenwesens im Burgenland*. Diplomsko delo. Dunaj; Trampusch, Eduard (2001) *Sprachwissenschaft und Kärntner Sprachkonflikt*. Diplomsko delo. Gradec; Kinda-Berlakovich, Andrea Zorka (2002) *Die kroatische Unterrichtssprache und das zweisprachige Pflichtschulwesen der burgenländischen KroatInnen*. Doktorska disertacija. Dunaj; Kügerl Heidi (2002) *Interkulturelle Erziehung und Bildung im Kindergarten*. Diplomsko delo. Celovec/Klagenfurt; Schein, Paula (2002) *Die Entwicklung des Volksschulwesens in Kärnten mit besonderer Berücksichtigung der weniggliederten zweisprachigen Landschule, dargestellt am Beispiel des Volksschule St. Philippen/St. Lipš*. Diplomsko delo. Celovec/Klagenfurt; Seher, Maria Magdalena (2002) *Zwei- und mehrsprachige Kindergärten in Kärnten*. Diplomsko delo. Celovec/Klagenfurt; Gombos, Georg (2003) *Babylon in der Postmoderne. Interkulturelle Mehrsprachigkeit als neues Paradigma der Bildungsarbeit*. Habilitacijsko delo. Celovec/Klagenfurt (leta 2007 v skrajšani obliki izšlo v seriji dravaDiskurs pod naslovom *Mit Babylon leben lernen. Aspekte einer interkulturellen Mehrsprachigkeit*); Pöschl, Katharina (2003) *Zweisprachige Handelsakademie im Burgenland. Darstellung eines Konzeptes*. Diplomsko delo. Gradec; Koren, Mirjam Theresia (2004) *Frühkindliche mehrsprachige Kindergartenerziehung. Fallstudie am Beispiel des mehrsprachigen Kindergartens / Otroški vrtec / Scuola materna "Ringa raja" in Ledince/Ledenitzen*. Diplomsko delo. Celovec/Klagenfurt; Gottlieb, Andreas (2005) *Schulleistung in Abhängigkeit vom Anteil sprachlicher Minderheiten*. Diplomsko delo. Dunaj; Salcher, Christina (2005) *Nationale Geschichtsbilder in touristischen Materialien am Beispiel Kärnten*. Diplomsko delo. Gradec; Schramke, Monika (2005) *Hat Burgenlandkroatisch Zukunft? Eine Betroffenen- und Expertenbefragung zur Assimilation der burgenlandkroatischen Sprache sowie zur Kultur- und Traditionserhaltung in den gesellschaftlichen Bereichen Schule, Kindergarten, Medien, Politik und Kirche am Beispiel des Nordburgenlandes*. Diplomsko delo. Dunaj; Hribar, Stefan (2006) *Schulbasketball. Am Beispiel des Bundesgymnasiums und Bundesrealgymnasiums für Slowenen in Klagenfurt*. Diplomsko delo. Gradec; Ogris, Katharina (2006) *Sprachen in der Gleichheitsrhetorik. Das soziale Prestige von Sprachen am Beispiel Kärntens*. Diplomsko delo. Celovec/Klagenfurt; Wakounig, Vladimir: *Das Dilemma der zweisprachigen Schule in einer ethnisierten Gesellschaft / Dilema dvojezične šole v etnično raznoliki družbi*. Habilitacijsko delo. Klagenfurt/Celovec (napovedana tiskana verzija v seriji dravaDiskurs); Errenst, Alexander (2007) *Verstehen sie Sport? Eine Studie über die Probleme interkultureller Arbeit bei ausgewählten slowenischen Sportorganisationen in Kärnten*. Diplomsko delo. Gradec.

7 Npr.: Kern, Damjana (2006) *Regionalni učinki šole na primeru Višje šole za gospodarske poklice v Št. Petru pri Št. Jakobu*. Diplomsko delo. Ljubljana.

8 Devetak, Silvo, Majda Šulc in Boris Jesih (1988) *Šolstvo za Slovence na Koroškem – sožitje ali ločevanje?* Ljubljana.

za raziskovalno dejavnost na sektorju obveznega oziroma manjšinskega šolstva na Koroškem pa dajejo Letna poročila Manjšinskega šolskega oddelka pri Deželnem šolskem svetu za Koroško.⁹ Habilitacijsko delo Vladimirja Wakouniga je medtem že izdala Založba Drava.¹⁰ Temu se je pridružila še razprava Tatjane Feinig,¹¹ o kateri Rudolf de Cillia pravi, "da vsebuje obširen zgodovinski prikaz slovenskega pouka na Koroškem in je koristna za razumevanje današnjega stanja".

Sicer pa je treba poudariti, da se zanimanje raziskovalcev ne omejuje le na obe omenjeni težišči, temveč je široko razpredeno. Področje raziskovanja narodnih manjšin je torej izredno pestro. Avstrijske raziskovalce zanima jugoslovanska slovenska preteklost,¹² avstrijsko premoženje v nekdanji Jugoslaviji oziroma sedanji Sloveniji,¹³ razpad Jugoslavije,¹⁴ vloga manjšine v regionalni politiki,¹⁵ zanimajo jih vprašanja segregacije, integracije, koroškega "prastrahu" in asimilacije¹⁶ ter, pozitivno gledano, koristi oziroma prednosti pripadnosti narodni skupnosti.¹⁷ Nenazadnje pa je treba povedati, da zanimanje za Slovence, vključno za koroške Slovence kot posebno kategorijo, ni povezano z identično pripadnostjo raziskovalca, ali drugače povedano: o Slovencih ne raziskujejo le Slovenci. Na drugi strani pa seveda slovenske raziskovalce, tudi tiste iz vrst koroških Slovencev, zanimajo

9 Ogris, Thomas in Theodor Domej (ur.) *Jahresbericht über das Schuljahr 2005/06*. Celovec/Klagenfurt: Landesschulrat für Kärnten. Abteilung VII Minderheitenschulwesen (izd.).

10 Wakounig, Vladimir (2008) *Der heimliche Lehrplan der Minderheitenbildung: Die zweisprachige Schule in Kärnten 1945–2007*. Klagenfurt/Celovec: Založba Drava (DravaDiskurs), 379 str.

11 Feinig, Tatjana (2008) *Slovenščina v šoli: Zgodovina pouka slovenščine na Koroškem / Slowenisch in der Schule: Die Geschichte des Slowenischunterrichtes in Kärnten*. Celovec/Klagenfurt, 190 str.

12 Npr.: Wiesinger, Barbara Nicole (2005) "... denn die Freiheit kommt nicht von alleine." *Frauen im jugoslawischen ‚Volksbefreiungskrieg‘ 1941–1945*. Doktorska disertacija. Salzburg; Portmann, Michael (2002) *Kommunistische Abrechnung mit Kriegsverbrechern, Kollaborateuren, „Volksfeinden“ und „Verrätern“ in Jugoslawien während des Zweiten Weltkrieges und unmittelbar danach*. Diplomsko delo. Dunaj.

13 Npr.: Futter, Ulrike Heide (2002) *Das österreichische Auslandseigentum. Der Staatsvertrag von Wien – Art. 27 und das Vermögen der Heimatvertriebenen*. Doktorska disertacija. Gradec.

14 Npr.: Thonhauser, Gernot (2003) *Staatennachfolge im ehemaligen Jugoslawien*. Diplomsko delo. Gradec; Strebl, Peter (2004) *Politische Mythologie im zerfallenden Jugoslawien*. Diplomsko delo. Dunaj.

15 Npr.: Roblek, Igor (2002) *Die Rolle von Volksgruppen für die Entwicklung ländlicher Räume im Sinne der EU-Regionalpolitik*. Diplomsko delo. Innsbruck; Nusser, Erich (2005) *Die Rolle der Volksgruppe in den grenzüberschreitenden Beziehungen Kärnten-Slowenien*. Diplomsko delo. Celovec/Klagenfurt.

16 Npr.: Fleckl, Stephanie "Integration" und / oder "ethnische Segregation". Diplomsko delo. Innsbruck; Lex, Martina (2002) *Person – Gruppe – Diskriminations – Diskrepanz: Die Rolle der Identifizierung mit der Eigengruppe am Beispiel der Kärntner Slowenen*. Diplomsko delo. Gradec; Müller, Manuela, *Der Sprachwechsel in Kärnten. Eine Fallstudie in der Gemeinde Köttmannsdorf/Kotmara vas*. Diplomsko delo. Dunaj; Gallob, Sabine Gertrude (2002) *Das Phänomen der Kärntner Urangst*. Diplomsko delo. Celovec/Klagenfurt; Stefan-Brezovnik, Michaela (2004) *Slowenische Jugendliche unter Assimilationsdruck der Gesellschaft?* Diplomsko delo. Celovec/Klagenfurt.

17 Winkler, Peter (2005) *Nutzenbewertungen eines ethnischen Minderheitenstatus*. Diplomsko delo. Dunaj.

številna raziskovalna področja, ki s slovenskim “nacionalnim” programom niso neposredna povezana.